

Kartografi

(2–3)

1. *Förslag:* Ecuador, Colombia, Brasilien, Gabon, Kongo, Uganda, Kenya, Somalia, Indonesien
2. *Förslag:*
 - a) Mexiko, USA, Marocko, Algeriet, Libyen, Egypten, Iran, Kina, Indien
 - b) Chile, Argentina, Brasilien, Sydafrika, Australien
 - c) Storbritannien, Frankrike, Spanien, Algeriet, Mali
 - d) Finland, Ryssland, Ukraina, Turkiet, Egypten, Sudan, Zimbabwe, Sydafrika
3. Jag befinner mig vid Galapagosöarna.
4. Med hjälp av det geografiska gradnätet kan vi beskriva var på jorden en plats ligger.
5. En tidzon är ett område där klockan är lika mycket överallt.
6. Om länder är väldigt stora kan det vara nödvändigt med flera tidzoner.
7. *Förslag:* Kanada, USA, Brasilien, Ryssland, Australien
8. Paris: 13.00 Moskva: 15.00
9. *Förslag:* Egypten, Sudan, Sydafrika, Moçambique, Botswana, Namibia
10. Sydney: 16.00 Buenos Aires: 02.00
Peking (Beijing): 14.00
11. Flera svar är möjliga.

Kartprojektioner

(4–5)

1. A: cylindrisk projektion B: konisk projektion

Områdena vid polerna blir förstörade.

Områdena mellan ekvatorn och Nordpolen blir felaktiga.
2. Flera svar är möjliga.
3. *Förslag:* Europa och Nordamerika

Afrika har lägst medellivslängd.

Franska Guyana har lägst medellivslängd.
Förslag: Chile och Argentina
Förslag: Angola, Somalia och Mali
4. Flera svar är möjliga.
5. Medellivslängden är lägre i södra Asien.

Jorden

(6–7)

1. En galax är en stor sammanhängande grupp av stjärnor.
2. 1 JUPITER
2 SATURNUS
3 PLUTO
4 BIG-BANG
5 TELLUS
6 MARS
7 MERKURIUS
8 ASTEROIDBÄLTET
9 NEPTUNUS
3. Solsystemet är cirka 4,5 miljarder år gammalt.
4. Flera svar är möjliga.
5. solen
6. Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus
7. 1. Jorden ligger på ett avstånd från solen som ger en temperatur där liv kan existera.
2. Det finns flytande vatten på jorden.
3. Jorden har en skyddad atmosfär.

Uppbyggande krafter

(8)

1. Där plattor kolliderar kan jordskorpan pressas ihop och berggrunden veckas.
2. *Förslag:* Anderna, Himalaya och Alperna
3. Magma väller upp från jordens inre. Lavan bildar nya bergarter.
4. USA

Stilla havet

Cirka 25°N, 165°V
5. *Förslag:* Av lava från vulkanutbrott bildas nya landområden.

Nedbrytande krafter

(9)

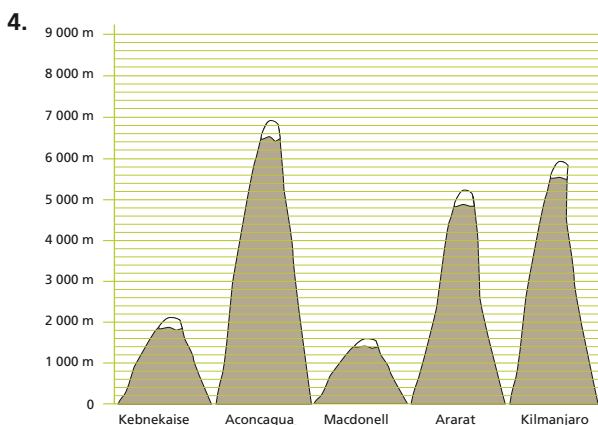
6. Rötter kan tränga ner i sprickor och splittra berget. Vatten med syror kan lösa upp berget. Vatten som fryser i sprickor kan spränga sönder berget.
7. Vinden för med sig sand som nöter på bergen.
8. Strömmande vatten kan nöta bort delar av marken. Vågornas rörelser kan forma klippor och grottor.

9. Vid ett jordskred sätts stora mängder jord i rörelse.
10. Arizona
Förslag: Utah, Arizona, Kalifornien
Californiaviken
Mexiko
11. Nedbrytande krafter

Världens bergskedjor (10–11)

1. Flera svar är möjliga.
2. Flera svar är möjliga.

3. bergskedja	land/länder	världsdal	m ö. h.
Mount McKinley	USA	Nordamerika	6 194
Aconcagua	Argentina	Sydamerika	6 960
Macdonell	Australien	Oceaninen	1 510
Ararat	Turkiet	Asien	5 165
Kilimanjaro	Tanzania	Afrika	5 895

5. Ju högre upp man kommer, desto kallare blir klimatet.

Jordens klimat och natur (12–13)

1. Se elevboken sidan 24–25.
2. Klimatet är varmt och fuktigt.
Där växer regnskogar.
Förslag: Brasilien, Gabon, Kongo, Indonesien
3. Klimatet är varmt med regnperiod och torrperiod.
Där finns öken, stäpp och savann.
Förslag: Mexiko, Algeriet, Libyen, Iran, Sydafrika, Australien
4. Klimatet kännetecknas av fyra årstider.
Där finns barrskogsområden.
Förslag: USA, Frankrike, Polen, Sverige, Ryssland, Kina

5. Klimatet är kallt året om.

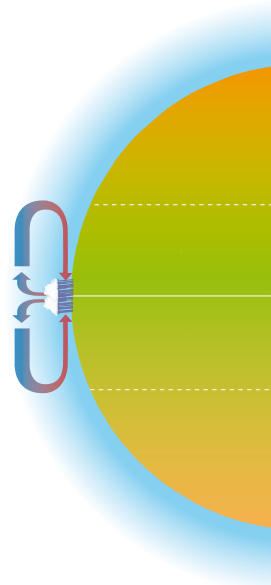
Där finns tundra.

Förslag: Kanada, Ryssland, Island

6. regn varje dag ● subtropiska zonen
regnperiod/torrperiod ● polara zonen
tajga ● tempererade zonen
tundra ● tropiska zonen

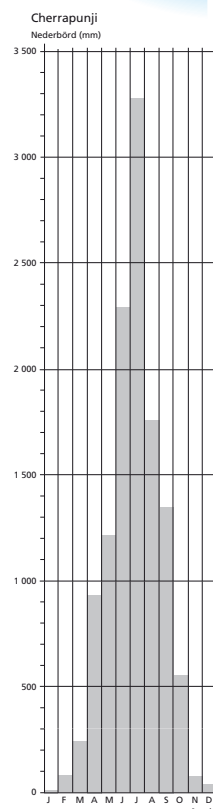
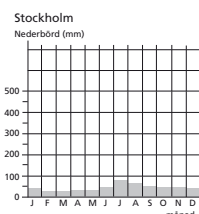
Vinden påverkar klimatet (14–15)

1. När solen värmer luften sätts luften i rörelse. Solen är vindens "motor".
2. Vid ekvatorn är det varmt och mycket vatten dunstar från växterna. När den fuktiga luften stiger kyls den av och det bildas stora regnmoln.
3. Flera svar är möjliga.

4. Monsunvindar blåser åt ett håll under en viss årstid.
5. Monsunvindar är vanliga i södra och sydöstra delarna av Asien.
6. V
S
S
S
V

- 7.

Tropisk regnskog

(16–17)

- Övre skiktet: Trädkronorna breder ut sig. Här lever många djur och växter.

Mellanskiktet: Här är det skuggigt. Här trivs palmer, lianer och orkidéer.

Nedre skiktet: Här är det mörkt och fuktigt. Bara växter som klarar skugga överlever här.

- Förslag:* kolibrier, tukaner, orangutanger, gorillor, anakondor, pilgiftgrodor, alligatorer

3.

K	R	O	K	O	D	I	L	R	G	S	M
A	D	O	R	G	T	F	I	G	L	I	P
K	G	N	A	T	U	G	N	A	R	O	G
O	T	V	A	N	A	K	O	N	D	A	O
L	U	R	P	M	L	H	G	K	S	M	R
I	K	Z	A	Å	I	V	M	A	X	A	I
B	A	T	L	V	A	S	D	K	C	N	L
R	N	N	M	Z	N	Z	P	A	K	G	L
I	P	A	P	R	I	K	A	O	T	O	A

- Flera svar är möjliga.

- Förslag:*
Sydamerika: Brasilien, Guyana, Surinam
Afrika: Kongo, Gabon, Kamerun
Asien: Indonesien, Malaysia, Filippinerna

Världens regnskogar Krymper

(18–19)

- Förslag:* Brasilien, Colombia, Ecuador
- Regnskogen används bland annat till bränsle och möbler.
- Regnskog avverkas för att ge plats åt jordbruk och för att tillverka möbler.
- Om skogen försvinner kan djur utrotas. Jorden kan spolat bort och marken blir då näringsfattig.
- Skogen kan skyddas i naturreservat.
- Forest Stewardship Council (FSC) kontrollerar att trävaror kommer från skogsbruk som inte skadar miljön.

- Regnskog huggs ner för att ge plats åt oljepalmodlingar.

- Förslag:* Rio Negro, Madeira, Tapajos, Xingu

- Rio Negro och Amazonfloden

- Belém

- Floden är viktig för det finns gott om fisk i den och den är en viktig transportled.

- mars och april

augusti

drygt 250 mm

drygt 105 mm

Temperaturen i Manaus är hög och jämn.

- Flera svar är möjliga.

Savann och stäpp

(20–21)

- Under regnperioden regnar det ofta och under torrperioden regnar det inte alls.
- På savannen växer det mer träd. Stäppen är kalare och torrare.
- Serengeti är en nationalpark med många vilda djur.

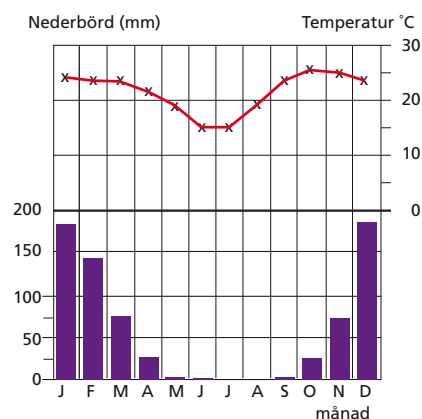
Förslag: lejon, elefanter, giraffer, zebbor, gnuer, gaseller

Turister besöker Serengeti för att bland annat uppleva djurvandringen.

- Ekoturism innebär att resorna inte skadar djur och natur samt att de gynnar lokalbefolkningen.

- Zambia

17°S

december, januari, februari

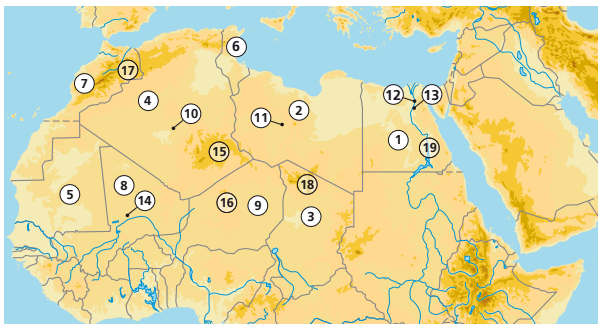
Det är varmt hela året. Månaderna maj till och med augusti är något svalare.

- Flera svar är möjliga.

Öken

(22–23)

1.

2. Gibsonöknen – Australien, Rub al-Khali – Saudiarabien
Stora Victoriasjön – Australien, Gobi – Kina/Mongoliet
Namiböknen – Namibia, Kalahari – Botswana
3. Natten blir kall i öknen för att marken snabbt kyls av när solen går ner.
4. Salar de Uyuni bildades när en sjö torkade ut.
5. *Förslag:* En oas är en plats i öknen där grundvattnet når upp till markytan. Därför finns det växtlighet där.
6. *Förslag:* Höga berg kan göra att regnmoln stiger och faller sin nederbörd på ena sidan av ett berg. När luften passerar berget är den torr och ingen nederbörd faller därför på andra sidan berget.

Att leva i öknen

(24–25)

1. 600 miljoner människor
2. Nomader flyttar med sina djur till platser där det finns mat och vatten.
3. *Förslag:*
djur: lever under markytan på dagen
människor: bär kläder som skyddar mot värmen
växter: utvecklar stora rotsystem
4. S
F
S
S
F
F
5. Riyadh
Jiddah, Mecka, Medina
Yemen, Oman, Förenade Arabemiraten, Qatar, Bahrain, Kuwait, Irak, Jordanien
Röda havet, Persiska viken
Öken

Arabiska

Islam

7. Algeriet

Sahara

juli ca 37°C

december/januari ca 15°C

8. Mongoliet

Gobiöknen

juli ca 16°C

januari ca –23°C

9. Ulan Bator

10. Det faller mer nederbörd i Ulan Bator.

11. Flera svar är möjliga.

Polarområdena

(26–27)

1. Snön och isen reflekterar solljuset ut i atmosfären.

2. sommar vinter

3 Flera svar är möjliga.

4. Antarktis: –89°C Arktis: –68°C

5. *Förslag:*

Antarktis: pingviner och sälar

Arktis: isbjörnar, fjällrävar och valrossar

6. Här ligger Nordpolen ●

Här lever isbjörnar ●

Det är en kontinent ●

Här lever inuiter ●

Jordens kallaste plats ●

Här finns tjocka glaciärer ●

Består till stor del av havsis ●

Här lever pingviner ●

Arktis

Antarktis

7. Grönland

77° N, 70° V

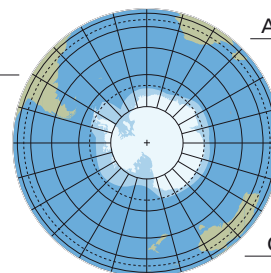
Förslag: Klimatet är mildare vid kusten. De inre delarna av Grönland är täckta av is.

8. Nordamerika, Europa, Asien

9.

Sydamerika

Afrika

Oceanien

10. Isbjörnar lever i Arktis medan pingviner lever i Antarktis (även i sydliga delar av Sydamerika och Oceanien). Därför får aldrig isbjörnar någon möjlighet att äta pingviner.

Världens befolkning

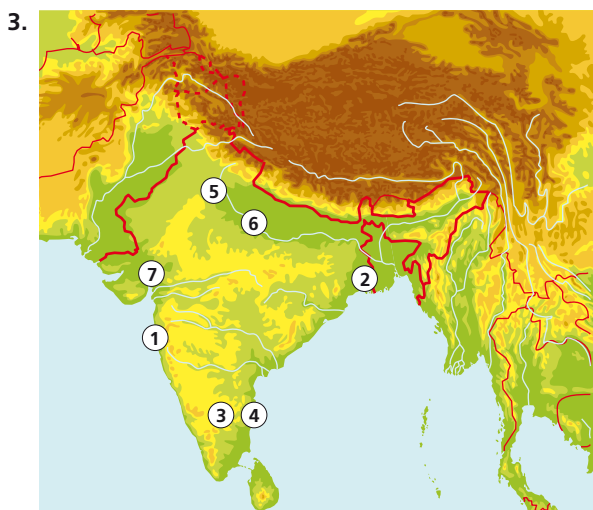
(28–29)

1. Flera svar är möjliga.
2. Flera svar är möjliga.
3. Sverige
4. Brasilien
5. Det är svårt att odla marken och det kan vara ett hårt klimat i öknar och bergsområden.
6. Flera svar är möjliga.
7. Flera svar är möjliga.
8. Flera svar är möjliga.
9. 1850: 1,3 miljarder
1900: 1,7 miljarder
1950: 2,5 miljarder
2000: 5,5 miljarder
2008: 6,7 miljarder
1950
9,7 miljarder
Det föds för få barn i Europa.
10. Kina, Indien och USA är de folkrikaste länderna.
Brasilien kommer på femte plats.
127 700 000 invånare
Asien

Folkräkning

(30–31)

1. Flera svar är möjliga.
2. Många i Indien vet inte när de är födda och många saknar en fast adress.

4. Pyramiden är bred i basen och smal i toppen.
0–4 år
50–54 år
Förslag: 85–89 år

Förslag:

Befolkningen i Sverige lever längre än befolkningen i Guinea.

Det finns betydligt fler barn i Guinea än i Sverige.

Guinea har en större andel yngre befolkning än Sverige.

5. Afrika

Conakry

Atlanten

Guinea-Bissau, Senegal, Mali, Elfenbenskusten, Liberia, Sierra Leone

10°N

Varför är vissa länder fattiga?

(32–33)

1. Länderna har varit kolonier, de har styrts av en diktator och/eller de har drabbats av krig eller naturkatastrofer.
2. Japan
Argentina, Chile, Uruguay
Förslag: Zambia, Angola, Tchad, Niger
HDI högre än 0,9
3. Tyskland: 0–5 % Egypten: 40–60 %
Mexiko: 5–20 % Sudan: 60–80 %
Förslag: Somalia Marocko, Pakistan, Kambodja
Förslag: Eritrea, Etiopien, Burkina Faso
Afrika, Asien, Centralamerika
4. Flera svar är möjliga.

Resurser

(34)

1. En resurs är en tillgång som vi människor har nytta av.
2. Sötvatten är en viktig resurs eftersom människor inte kan överleva utan det.
3. *Förslag:* solen, vinden, olja, kol, naturgas
4. De förnybara resurserna tar inte slut.
5. Flera svar är möjliga.

Resurserna i berggrunden (35)

- Olja används till bland annat bensin, diesel, flygfotogen och plast.
- Oljan har lett till konflikter eftersom den är så viktig för ekonomin i världen. Den är en värdefull resurs.
- Förslag:** Centraleuropa, USA, Japan, östra Australien
- Flera svar är möjliga.
- Flera svar är möjliga.

Vi måste hushålla med våra resurser (36–37)

- Hållbar utveckling innebär att vi måste tänka på att hushålla med våra resurser så att kommande generationer kan ha nytta av dem.
- Mobiltelefonen innehåller flera metaller som går att återvinna. Det är farligt för miljön att kasta batterier i de vanliga soporna.
- 25 %
13 %
Japan, Australien, Sydamerika
11 %
- 29 %
4,5 %
Nordamerika, Japan, övriga Asien, västra Europa
17 %
- Flera svar är möjliga.
- Mellanöstern, Afrika, Sydamerika, Australien
- Flera svar är möjliga.

Marken vi lever av (38–39)

- Förslag:** Från jordbruket får vi även kläder, skor, bälten och väskor.
- Det är för kallt, för torrt eller för brant för att odla på många ställen på jorden.
-
- Skördarna har ökat tack vare hjälpmedel som maskiner, konstbevattning och konstgödsel.
- Förslag:** Europa, Indien, USA, Kina
Förslag: Sydamerika, Australien, USA, mellersta Asien

6. Flera svar är möjliga.

- I dessa områden är klimatet för kallt för att grödor ska trivas.
- Förslag:** Det bor många människor i områden där det finns mycket odlad mark. Områden med lite odlad mark och lite betesmark är glesbefolkade.

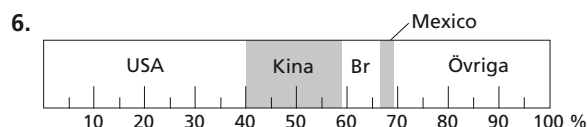
9. Flera svar är möjliga.

10. Flera svar är möjliga.

- Förslag:** blod, apelsin, lod, apel, sin, lo, bad, bio, blad, lipa, lian, dans, adel, sadel, blind, polis, spolad, spela, snabel

Basmat (40–41)

- Basmat är mat som vi äter ofta och mycket av.
- Kassava innehåller ett giftigt ämne.
- Våtris är ris som måste växa i vatten.
- Odlingsterrasser byggs för att det ska gå att odla på sluttningar.
- Nigeria, Brasilien, Indonesien
Kina, Ryssland, Indien, USA och Ukraina

7.

8. Flera svar är möjliga.

Nyttoväxter (42–43)

- bomull: Kina, USA, Indien, Pakistan
sockerrör: Indien, Brasilien
- Bomull kräver stora mängder vatten och ofta används bekämpningsmedel.
- Ekologisk bomull är bomull som odlas utan bekämpningsmedel.
- På plantager odlas en gröda på ett stort område.
- Flera svar är möjliga.
- Förslag:** Indien, Kina, Thailand, Iran, Pakistan

Förslag: Brasilien, Bolivia, Venezuela, Peru

Förslag: Niger, Eritrea, Tchad, Moçambique, Kambodja, Vietnam

Flera svar är möjliga.

Förslag: Indien, USA, Frankrike, Japan

Boskapsskötsel (44)

1. Djuren strövar fritt på rancher. De hittar sin mat själva.
2. Guachos är personer som arbetar med att vakta djuren på rancherna.
3. 1. Stilla havet
2. Atlanten
3. Parana
4. Santa Fe
5. Rosario
6. Buenos Aires
7. Mar del Plata
8. Anderna
4. Chile, Bolivia, Uruguay, Paraguay och Brasilien
5. Kamelen används som lastdjur och människor får kött och mjölk från den.

När maten inte räcker (45)

6. I vår del av världen finns ett överflöd av mat. Samtidigt svälter människor på andra platser.
7. Orsaker till att människor drabbas av svält är till exempel fattigdom, krig, sociala orättvisor, torka och översvämningar.
8. Flera svar är möjliga.
9. Afrika, Asien och Sydamerika är mest drabbade av svält.
10. Flera svar är möjliga.

Industrier i världen (46)

1. Energi: Industrier behöver energi för att tillverka varor.
Arbetskraft: Vissa industrier behöver välutbildad arbetskraft medan andra söker billig arbetskraft.
Marknad: För vissa industrier är det viktigt att ligga nära sina kunder i t.ex. storstäder.
Transporter: Industrier kan ligga nära hamnar, järnvägar eller flygplatser.
Råvaror: Vissa industrier ligger nära de råvaror de använder.

Världens största industriland (47)

2. I nordöstra delen av USA finns viktiga industriområden.
3. *Förslag:* Industrier läggs ner för att andra länder tillverkar produkterna billigare och bättre.
4. I Silicon Valley finns data- och elektronikföretag.
5. Detroit
6. plast, brandvarnare, GPS, frystorkad mat, solceller, vädersatelliter
7. 2,9 %
6 %
service
Flera svar är möjliga.

Viktiga industriländer i Asien (48)

1. I Asien är kostnaderna för löner lägre.
2. *Förslag:* fartyg, tv-apparater, mikrovågsugnar, klockor
3. *Förslag:* stål, fartyg, bilar, tv-apparater, musikspelare, dataspel
4. Huvudstad: New Delhi
Andra stora städer: *Förslag:* Bangalore, Mumbai (Bombay), Kolkata (Calcutta), Chennai (Madras)
Grannländer: Pakistan, Kina, Nepal, Bangladesh
Hav: Arabiska havet, Bengaliska viken
Stora floder: Ganges-Brahmaputra, Godavari
Bergsområden: Himalaya
Högsta punkt: Kanchenjunga 8 586 m ö.h.
Största religioner: hinduism, islam
Folktätaste område: de östra delarna och kusterna
Naturtyp: tropisk regnskog, stäpp

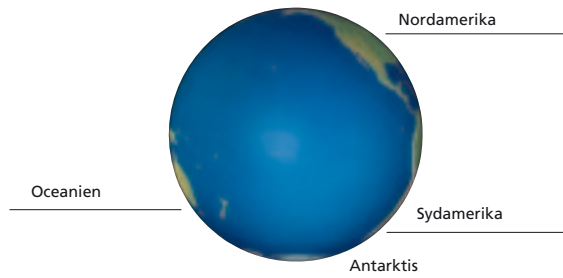
Barnarbete (49)

5. Många barn arbetar på grund av fattigdom.
6. Fler pojkar går i skolan för att många familjer väljer att låta söner utbildas sig.
7. Unicef är en organisation inom FN som arbetar för barns rättigheter.
8. Barn har rätt till lek, vila och fritid och de ska skyddas mot hårt arbete.
9. Flera svar är möjliga.
10. Flera svar är möjliga.

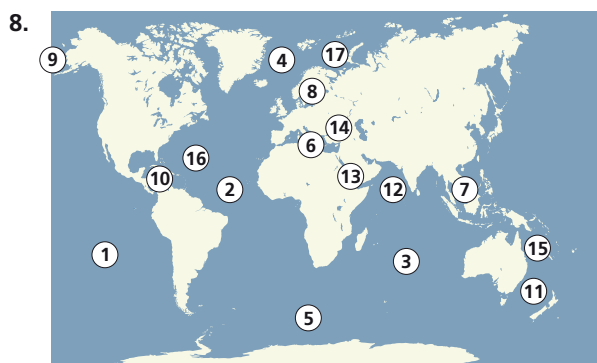
Världshavet

(50–51)

1. Jorden kallas den blå planeten för att det finns mer hav än land på jorden.
2. 70 %
3. Norra ishavet, Atlanten, Stilla havet, Indiska oceanen, Södra ishavet
- 4.

5. Ett innanhav är ett hav som har samma inlopp som utlopp.
6. *Förslag:* Medelhavet, Östersjön och Persiska viken är innanhav.
7. Brackvatten är vatten som varken är salt eller sött.

9. Colombo Sri Lanka Indiska oceanen
- Manila Filippinerna Syd kinesiska havet
- Bangkok Thailand Siamviken Syd kinesiska havet
- Mogadishu Somalia Indiska oceanen
- Rabat Marocko Atlanten
- Alger Algeriet Medelhavet
- Montevideo Uruguay Atlanten
- Lima Peru Stilla havet
- Santiago de Chile Chile Stilla havet

Under ytan

(52–53)

1. Vattentemperaturen, salthalten, vinden och tidvattnet påverkar havsströmmarna.
2. Golfströmmen gör att klimatet här är varmare.
3. Vattnet vid kusterna är näringsrikt och innehåller mycket föda.

4. Stilla havet – Challengerdjupet

5. Flera svar är möjliga.
6. Flera svar är möjliga.
7. Flera svar är möjliga.
8. Flera svar är möjliga.

Havets resurser

(54)

1. Viktiga resurser i havet är fisk, olja, naturgas och metaller.
2. Det behövs gränser till havs eftersom många vill utnyttja havets resurser.
3. cirka 1 850 m
4. Noduler är klumpar av mangan, nickel och koppar.
5. Flera svar är möjliga.
6. *Förslag:*

Thule	Grönland
Murmansk	Ryssland
Prudhoe Bay	USA
Narvik	Norge
Kiruna	Sverige

Havet måste skyddas

(55)

7. I dag vet vi att havet inte slukar vårt skräp och att havets resurser kan ta slut.
8. Havet måste skyddas för att de djur och växter som lever där inte ska utrotas.
9. Blåfenad tonfisk är en väldigt populär matfisk.
10. I mangroveskogarna lever många djur och skogarna skyddar kusterna mot översvämningar, erosion och tsunamier.
11. Mangroveskogarna huggs ner för att ge plats åt räkodlingar.
12. Flera svar är möjliga.

Sötvatten

(56–57)

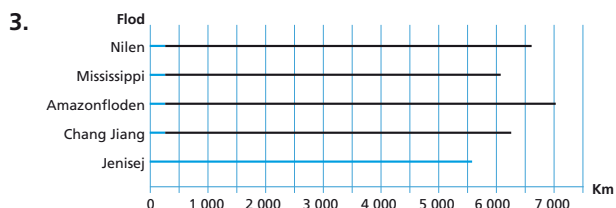
1. 3 %
2. Sötvatten finns i glaciärer, vattendrag, sjöar, marken, berggrunden och i atmosfären.
3. Det är gott om sötvatten i Sverige eftersom det ofta regnar och snöar. Dessutom är det få människor som ska dela på vattnet jämfört med i många andra länder.
4. Klimatet är för torrt och det är många människor som ska dela på det lilla vatten som finns.
5. nederbörd, avdunstning, växtlighet, befolkning
6. Flera svar är möjliga.

7. 1. Yukon	14. Ganges
2. Mississippi	15. Lena
3. Amazonfloden	16. Huang He
4. Parana	17. Chang Jiang
5. Niger	18. Mekong
6. Kongofloden	19. Darling
7. Nilen	20. Murray
8. Donau	21. De stora sjöarna
9. Volga	22. Tchadsjön
10. Eufrat	23. Victoriasjön
11. Tigris	24. Kaspiska havet
12. Indus	25. Aralsjön
13. Ob	26. Bajkalsjön

Floder

(58–59)

1. Ett delta bildas vid flodens mynning av det sediment som floden för med sig.
2. *Förslag:* Sudan, Egypten
Khartoum och Omdurman
Nassersjön
Förslag: Kairo, Alexandria, Port Said
Medelhavet

4. Amur Kina, Ryssland
Mekong Laos, Thailand
Oranje Sydafrika, Namibia
Senegal Senegal, Mauretanien
Rio Grande USA, Mexico
Torne älv Sverige, Finland
5. 1 AMAZONFLODEN
2 DELTA
3 MEXIKANSKA GOLFEN
4 SEDIMENT
5 BANGLADESH
6 FÅGELFOT
7 ÖKEN
8 EGYPTEN
9 HIMALAYA
10 NEW ORLEANS

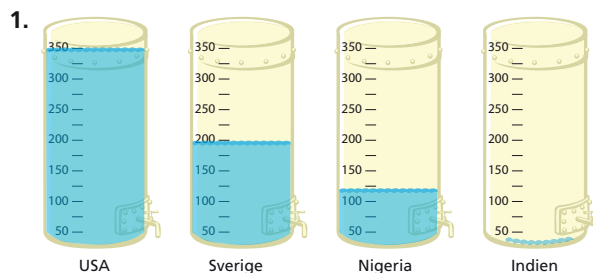
Sjöar

(60–61)

1. Det finns flest sjöar i Norra Europa och i Nordamerika.
Det finns flest sjöar i de områden som varit täckta av inlandsis.
Kanada
2. *Förslag:* bad, fiske, transporter, sötvattenreservoarer
3. 1. Lake Superior
2. Lake Michigan
3. Lake Huron
4. Lake Erie
5. Lake Ontario
Lake Erie och Lake Ontario
Det finns gott om naturresurser runt de stora sjöarna.
4. Den är världens djupaste sjö. B
Sjön har salt vatten. K
Här lever den berömda stören. K
Den är världens tredje största sjö. V
Här finns en femtedel av världens sötvatten. B
Volga och Ural fyller på sjön med vatten. K
Sjön ligger vid ekvatorn. V
Härifrån skeppas olja till Europa. K
Den är världens största sjö. K
5. Kazakstan
Turkmenistan
Iran
Azerbajdzjan
Ryssland
Baku, Astrachan, Turkmenbasy
Volga, Ural

Vatten och hälsa

(62)

2. Flera svar är möjliga.
3. Flera svar är möjliga.

- Floderna förorenas av avloppsvatten för att reningsverk saknas. Befolkningen ökar så att fler måste dela på vattnet.
- Man kan drabbas av sjukdomar. Skolgången blir lidande för många flickor, eftersom de måste ägna mycket tid åt att hämta vatten.

Sjöar förändras och försvinner (63)

- Vattendrag från sjön tar med sig mer och mer vatten. Avdunstningen är större än nederbörden. Sjön växer igen.
- Aralsjön krymper för att sjöns vatten används till konstbevattning.
- Tchad och Kamerun
- Flera svar är möjliga.
- Förslag:* Aralsjöns vattenyta har sjunkit med nästan 20 meter.
- Vattnet dunstar medan saltet stannar kvar i sjön.

Afrika (64)

- KILIMANJARO
- SAHARA
- SOMALIA
- APARTHEID
- NELSON MANDELA
- MADAGASKAR
- KAMELEONT
- SFINX
- NILEN
- GODAHOPPSUDDEN
- RÖDA HAVET
- NAIROBI
- VICTORIASJÖN
- MEDELHAVET
- ATLANTEN
- NIGERIA (störst till befolkning)

Asien (66)

- X
1
1
2
2
X
1
X
X
X
1
2
2
- Vietnam Japan Indien

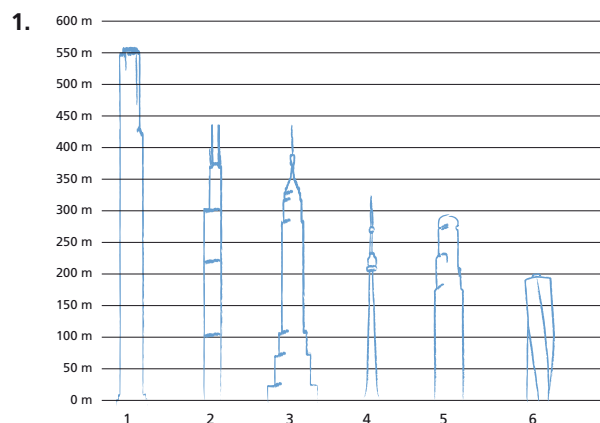
Europa (66)

- Flera svar är möjliga.
- Norge, Sverige, Polen, Slovakien, Ungern, Serbien, Montenegro, Albanien, Grekland
- Flera svar är möjliga.

Nordamerika (67)

1.

H	Y	N	I	C	A	R	A	G	U	A
O	K	A	N	A	D	A	V	O	B	D
N	G	U	A	T	E	M	A	L	A	W
D	M	S	L	V	R	I	J	K	H	E
U	E	A	T	I	M	H	N	U	A	S
R	X	Y	Z	O	N	A	I	B	M	T
A	I	J	A	M	A	I	C	A	A	B
S	K	O	A	N	D	T	K	R	S	O
R	O	S	B	E	L	I	Z	E	K	L

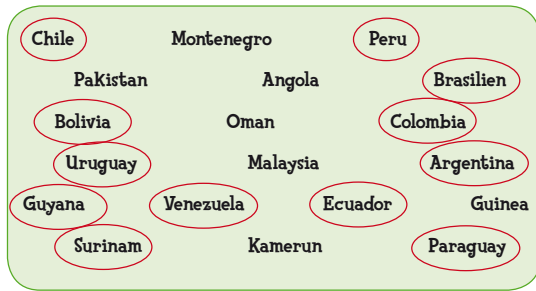
Oceanien (68)

- Oceanien ligger söder om ekvatorn.
Klimatet och naturen med höga berg och fjordar påminner om Norge.
Den vanligaste boskapen är får.
- Antipod: punkt på motsatta sidan jordklotet
Maori: ursprungsbefolkningens språk
Korall: djur (grupp av nässeldjur) som lever i havet på korallreven
Australien	Port Moresby
Salomonöarna	Wellington
Vanuatu	Canberra
Nya Zeeland	Honiara
Fiji	Nukualofa
Papua Nya Guinea	Vila
Samoa	Koror
Palau	Apia
Tonga	Suva

Sydamerika

(69)

1.

2. indianer

Spanska och portugisiska är stora språk i Sydamerika eftersom spanjorer och portugiser erövrade Sydamerika på 1500-talet.

På Påskön finns stora tunga stenstatyer som restes för cirka 1 300 år sedan.

Luften på hög höjd innehåller mindre syre än luften på lägre höjd.

Spanska sjöfarare såg hur indianerna fraktade eldar mellan öarna. Vid Kap Horn är det ofta dimma och stormigt väder.

Spännande platser i världen

(70–71)

1. Grönland	9. Atacamaöknen
2. Egypten	10. Mount Everest
3. Bajkalsjön	11. Indien
4. Japan	12. Amazonas
5. Washington	13. Sahara
6. Canberra	14. Stilla havet
7. Storbritannien	15. Nya Zeeland
8. Kinesiska muren	

Världskryss

(72)

- ASIEN
- PORTUGAL
- INDISKA OCEANEN
- KINA
- NORGE
- ALASKA
- BRASILLEN
- AUSTRALIEN
- RYSSLAND
- CHILE
- PARAGUAY
- JAPAN
- STORBRITANNIEN
- SAUDIARABIEN
- KABUL
- SRI LANKA
- NORDAMERIKA
- TURKIET
- AFRIKA
- NYA ZEELAND

